

Zaaknr. 798695
Kenmerk 1029172

ADVIESNOTA OVER WIJZIGINGEN PARTICIPATIEVERORDENING EN BELEIDSKADER PARTICIPATIE (VOORWAARDEN TOEPASSING UITDAAGRECHT)

Programmadirecteur: A. Meuleman
Portefeuillehouder: B.J.J. Bengevoerd
Doel van de notitie: Besluitvorming door algemeen bestuur over de voorwaarden voor toepassing van het uitdaagrecht en het opnemen ervan in de Participatieverordening en het Beleidskader participatie.

AGENDERING EN AFSTEMMING:

• Portefeuillehouderoverleg	16 juni 2026
• Thema DB	21 juli 2026
• Dagelijks bestuur	25 augustus 2026
• Commissie Bestuur, strategie en internationaal	9 september 2026
• Algemeen bestuur	23 september 2026
• Juridische check	15 juli 2026
• Communicatie check	15 juli 2026

INLEIDING

Op 1 januari 2025 is de Wet versterking participatie decentrale overheden in werking getreden. Deze wet verplicht gemeenten, provincies en waterschappen om spelregels op te nemen in de Participatieverordening over hoe inwoners en belanghebbenden betrokken worden bij de voorbereiding, evaluatie en uitvoering van beleid én over de toepassing van het uitdaagrecht (*right to challenge*; zie de ledenbrief van de Unie van Waterschappen, 1027190). Volgens het aangepaste artikel 79 van de Waterschapswet moet de Participatieverordening ‘voorwaarden bepalen’ voor toepassing van het uitdaagrecht.

Sinds 1 januari 2022 heeft waterschap Brabantse Delta de Participatieverordening waterschap Brabantse Delta | Lokale wet- en regelgeving en het Beleidskader Participatie (#samencreatief) | Lokale wet- en regelgeving waarin de spelregels voor participatie bij de voorbereiding, evaluatie en uitvoering van beleid al zijn uitgewerkt. Deze nota presenteert een voorstel voor de voorwaarden voor toepassing van het uitdaagrecht en het opnemen ervan in de Participatieverordening. Tevens actualiseren we de tekst van het beleidskader met speciale aandacht voor paragraaf 3.4 (uitdaagrecht). De wijzigingen moeten uiterlijk 1 januari 2027 van kracht zijn.

Voorstel: Het algemeen bestuur stelt de Wijziging van de Participatieverordening (1029949) en de actualisatie van het Beleidskader participatie (#samencreatief; 1029951) met daarin de voorwaarden voor toepassing van het uitdaagrecht vast.

BEOOGD EFFECT

Met de aanpassingen van de Participatieverordening en het beleidskader participatie biedt het waterschap heldere voorwaarden voor ingezetenen of maatschappelijke partijen die een beroep willen doen op het uitdaagrecht voor uitvoering van waterschapstaken met meer maatschappelijke meerwaarde, duurzaamheid of efficiëntie.

Achtergrond: Het uitdaagrecht komt oorspronkelijk uit het Britse *Right to Challenge*, ingevoerd onder premier David Cameron in 2010 binnen het programma Big Society. De essentie in de Britse context is dat bewoners of maatschappelijke organisaties een publieke taak mogen overnemen als zij denken die beter, slimmer of goedkoper te kunnen uitvoeren – inclusief aanspraak op het bijbehorende budget. In de Nederlandse context heeft het uitdaagrecht een iets andere lading en ligt de nadruk op lokaal zeggenschap, betere samenwerking tussen overheid en gemeenschap, en maatwerk in de leefomgeving. Zie voor meer informatie: [Uitdaagrecht | slimme aanpak voor nederland](#).

ARGUMENTEN

1.1 Doel uitdaagrecht

Het doel van het uitdaagrecht is dat inwoners en maatschappelijke organisaties, wanneer zij denken een waterschapstaak beter, efficiënter of met meer maatschappelijk draagvlak te kunnen uitvoeren, die taak van het waterschap kunnen overnemen.

Het uitdaagrecht is niet mogelijk voor taken die het waterschap vanuit hogere wetgeving opgedragen heeft gekregen. Zoals het bereiken en behouden van normen voor primaire en regionale keringen, voldoen aan wettelijke vereisten voor waterkwaliteit (KRW) en het organiseren van waterschapsverkiezingen.

Het waterschap kan alleen uitgedaagd worden op taken die het zelf (in autonomie, en dus niet vanuit hogere wetgeving) mag invullen. Denk aan recreatievoorzieningen als vissteigers of drijfvuilinzameling, voorbeeld: Clean Sup - Naar buiten!

Het uitdaagrecht staat open voor 'ingezetenen en maatschappelijke partijen'. Dat staat in artikel 79, derde lid Waterschapswet. In de memorie van toelichting op de Wet versterking participatie decentrale overheden staat dat bij *maatschappelijke partijen kan worden gedacht aan onder meer lokale verenigingen of stichtingen, buurtcomités, woongroepen, vrijwilligersorganisaties, een maatschappelijke organisatie, sociale bedrijven zonder winstoogmerk of een georganiseerd collectief van inwoners*.

1.2 Open houding en helder 'proces' voor behandeling van initiatieven

Het waterschap heeft een open houding naar ingezetenen en maatschappelijke partijen die willen bijdragen aan duurzaamheid, maatschappelijke meerwaarde en efficiëntie van het waterbeheer. Het uitdaagrecht is een bijzondere vorm in het participatiebeleid van het waterschap. Het opnemen van een 'proces' hiervoor in de Participatieverordening geeft helderheid aan ingezetenen en maatschappelijke partijen over hoe ze een voorstel kunnen indienen en waar dit aan moet voldoen. En ook hoe en binnen welke termijnen het waterschap een voorstel behandelt in samenspraak met de indiener(s). In de Participatieverordening wordt daarvoor een artikel toegevoegd (zie artikel 6a2 in bijlage 1029949).

KANTTEKENINGEN EN RISICO'S

1.1 Uitdaagrecht vooral geschikt voor lokale samenwerkingsinitiatieven

De verwachting is dat ingezetenen en maatschappelijke partijen niet snel interesse zullen hebben om (majeure) taken van groot collectief belang over te nemen. Daar is het uitdaagrecht in de kern ook niet voor bedoeld. In de praktijk van het waterschapswerk gaat het in de regel om lokale samenwerkingsinitiatieven (co-creatie). Denk bijvoorbeeld aan het project [Inrichting beekdal Wouwervallei - Waterschap Brabantse Delta](#). Het waterschap gaat graag het gesprek aan over dergelijke initiatieven waarbij de wateropgaven worden verbonden aan (gewenste) gebiedsontwikkelingen. Hierbij geldt dat het waterschap formeel eindverantwoordelijk blijft voor zijn taken. Een uitdager moet ook altijd voldoen aan dezelfde wettelijk vereisten als het waterschap, bijvoorbeeld aan de (Europese) aanbestedingsregels en de Omgevingswet.

1.2 De behandeling van een uitdaagverzoek

Als het waterschap een uitdaagverzoek krijgt moet het eerst bezien of de uitgedaagde taak wel voor uitdaging in aanmerking komt. Als het gaat om een door hogere overheden opgelegde taak dan kan het waterschap dus niet anders dan het verzoek afwijzen. Als de uitgedaagde taak ziet op een autonome taak – die het waterschap dus zelf mag invullen en niet vanuit hogere wetgeving - dan zal het waterschap technische, financiële, organisatorische en juridische aspecten van dat verzoek onderzoeken. En mede afhankelijk van de inhoud van dat verzoek komen tot een oordeel.

De voorgestelde processtappen zijn gericht op een zorgvuldige beoordeling en afweging van voorstellen van inwoners of maatschappelijke partijen. Een initiatiefnemer met een creatief idee kan hierdoor het gevoel krijgen dat het waterschap een drempel opwerpt. Om dit gevoel weg te nemen voert het waterschap graag een verkennend gesprek, voordat een initiatiefnemer een eerste voorstel uitwerkt en indient. Als het waterschap positief besluit over een nadere uitwerking, werkt het graag samen of biedt het ondersteuning. Zo kan worden voorkomen dat een initiatiefnemer onnodig tijd en energie verspilt.

FINANCIËLE DEKKING

De wijzigingen van de Participatieverordening en het beleidskader participatie hebben geen directe financiële gevolgen. De praktijk zal uitwijzen of en zo ja hoeveel initiatiefnemers bij het waterschap zullen aankloppen met een voorstel voor toepassing van het uitdaagrecht. Bij besluitvorming van dergelijke voorstellen zullen de financiële aspecten in beeld worden gebracht en gewogen.

In de huidige situatie kunnen inwoners of maatschappelijke organisaties een financiële vergoeding krijgen voor bijdragen aan het waterbeheer op basis van subsidie of opdracht. Met de wettelijke verankering van het uitdaagrecht (artikel 79 lid 3 Waterschapswet) is dit nu een eigen rechtsgrond op basis waarvan een vergoeding kan worden uitgekeerd. Hierbij moet rekening worden gehouden met aanbestedingsrecht, lopende opdrachten en staatssteun.

UITVOERING NA BESLUITVORMING

Voorstellen van ingezetenen en maatschappelijke partijen die zich beroepen op het uitdaagrecht, behandelen we volgens de processtappen van artikel 6.2a van de gewijzigde participatieverordening. Door registratie via de Frontoffice houden we zicht op de voorstellen en de voortgang ervan.

COMMUNICATIE

Juridisch gezien is het niet nodig om de wijzigingsvoorstellen ter inzage te leggen. De wijzigingen hebben betrekking op de voorwaarden en procedure voor de toepassing van het uitdaagrecht en niet op inhoudelijke beleidskeuzes.

Na vaststelling wordt de gewijzigde Participatieverordening op de gebruikelijke wijze bekendgemaakt via officiële bekendmakingen.nl. Daarnaast informeren we inwoners en maatschappelijke organisaties actief via onze website, de nieuwsbrief voor particulieren en agrariërs en sociale media over de invoering van het uitdaagrecht. Daarbij leggen we in begrijpelijke taal uit:

- wat het uitdaagrecht inhoudt;
- voor welke onderwerpen het wel en niet bedoeld is;
- wie een beroep kan doen op het uitdaagrecht;
- hoe een initiatief kan worden ingediend (en een verkennend gesprek vooraf plaatsvindt).

Door deze informatie actief beschikbaar te stellen, zorgen we voor realistische verwachtingen en kunnen initiatiefnemers vooraf beter beoordelen of hun idee binnen het toepassingsgebied van het uitdaagrecht valt. Daarmee voorkomen we onnodige teleurstelling en stimuleren we kansrijke initiatieven.

Bijlage(n) bij het besluit

1. Ledenbrief Unie van Waterschappen d.d. 25 juni 2024	1029170
2. Voorstel wijzigingen participatieverordening	1029949
3. Voorstel actualisatie beleidskader participatie	1029951